

Mayıs May'ın Ayı. Ya Haziran?

Prof.Dr. Sema Kalaycıođlu

Brexit artık kimse için hayret verici bir şey değil. Bence haber önemi de aşındı. Zaten belki uzun bir zamana yayılmasının da biraz amacı o. Unutturmak olmasa bile önemini yitirtmek. Ama ticari, iktisadi ve siyasi öneminin baskısı artan bir şekilde hissediliyor. Birleşik Krallık'tan(BK) yatırım kaçıyor, sermaye akışı tavsamış durumda. Henüz kesinleşen bir durum olmadığı halde, belirsizliğin yarattığı alaca karanlıkta özellikle nitelikli işgücü tedirgin. İskoçya, 31 Ekim 2019 itibarı ile bir kesin kopuş olursa, Westminster'in itirazlarını dikkate almaksızın yeniden bağımsızlık oylamasına gideceğini açıkladı bile. Kuzey İrlanda için nihai barışın simgesi olan "İyi Cuma"(Good Friday) anlaşması tehlikede. Bitmez tükenmez mezhep savaşları bir kez daha patlayabilir. Meşruiyet kazanarak, bir siyasi partiye dönüşen İrlanda Kurtuluş Hareketi(IRA), yeni bir kimlik kartı ile, İngiltere'yi yeniden cehenneme çevirebilir.

Bir Delinin Attığı Taşı Çıkaramayan Onca Akıllı

Bir elit proje, halka oylattırılırsa, oylama sonucunu siyasi elitlerin değiştirmesi, Westminster demokrasi kurallarına uymadığı için, ne yapacaklarını şaşırılmış durumdalar. Bu bağlamda, "gitmek mi zor? Kalmak mı? Bu soruyu, 2016 halk oylamasından beri kendi kendilerine sorup, bir türlü cevap veremedikleri malum. Ama gitmenin maliyeti, kalmaktan fazla. Bu bir gerçek. Özellikle gümrük birliği anlaşmasının kesin çizgileri belli olmazsa, tarife uygulamalarının yeniden devreye girmesi ile, fiyatların munzam artış kaydetmesi ve temel mallarda, kıtlıkların yaşanması mümkün görülüyor.

Bu arada BK da tüm partiler, AB Parlamento seçimine hazırlanıyor. 23-26 Mayıs, 2016 tarihlerinde halkın oyu ile ayrılmaya karar verdikleri bir ortaklığı hemen bozamadıkları için, çaresiz AB Parlamentosundaki 73 sandalyeye yeniden, yeni yüzler oturtacaklar. Oturtacaklar da BK nın, o yeni AB temsilcileri, diğer 27 ülke temsilcilerinin yüzüne nasıl bakacak? Neyse siyasette böyle ince düşüncelerin ve ayrıntıların yeri yok. Ama 31 Ekim 2019 a kadar alınmış süresi var. O tarihten sonra AB bir uzatma daha vermediği takdirde, BK ya Birlik'ten anlaşmasız ayrılacak veya ortaklık anlaşmasının 50. Maddesine dayanarak, Brexit' kararını külliyen yok sayacak. Bu arada 31 Ekim 2019 AB komisyon üyelerinin yenilenme zamanı olduğu için, BK yı 2016 dan beri güvenlikten sorumlu komiser olarak temsil eden Jullian King, süresi dolmadığı halde, geçiş dönemini müteakkip, pılısını pırtısını toplayıp, Brüksel'den ayrılacak.

Son bir Şans

Bilindiği gibi “Allahın hakkı üçtür” sözünün hakkını verircesine, Avam Kamarası, May’in Brexit anlaşma taslağını üç kez oyladı. Farklı farklı yüzdelerle, her üç seferde de reddetti. Anlaşmasız Brexit’in tehlikesine ne kadar vurgu vursa da, May kendi parti üyelerini bile bir planda uzlaşmaya ikna edemedi. Yılmadı, yıkılmadı, güven notu istediği her sefer de bunu parlamentodan aldı. Artık gerçekten güvendikleri için mi? Yoksa bu çözdükçe dolaşan, eşeledikçe kokan işi ondan başkası artık yapamaz diye düşündükleri için mi bilinmez. İşte nedeni ne olursa olsun Başbakan May vazgeçilmezliğin verdiği özgüvenle, geçen hafta Haziran başında Brexit konusunu yeniden Avam Kamarası’nın önüne getireceğini açıklayiverdi. Bu defa “gelenekler”i sarsmamak için olsa gerek, biraz farklı bir yaklaşım olacağını da ilave etti. Bu “üç”ün sihirli kerameti”nin sınırlarını aşan girişim, artık Brexit konusunu, BK yasasına geçirme girişimi olacakmış. Avam Kamarası üyeleri Haziran ayında yasalaştırma için ne oylayacak? Anladığım kadarı ile Başbakanın Brexit anlaşması taslağının tersten okunur şeklini. Çünkü içerik hemen hemen aynı. May’in amacı önerisinin temel başlıklarını korumak. Neydi bu başlıklar hatırlayalım: **1.** Vatandaş ve işçi (çalışanların) haklarının güvence altına alınması; **2.** İrlanda-Kuzey İrlanda sınırının açık tutulması(ki AB ile daimi Gümrük Birliği de bu tek kara sınırı ile aynı anda düşünülüyor). Aslında bu haftaki yeni çıkışı ile Bayan May, her iki konuda da 2020 ye kadar alternatif planlar düşünülebileceğini ima etti; **3.** Karşılıklı ödenecek, geri ödenecek paralar, aidatlar, tazminatların gözden geçirilmesi ve nihayet.**4.** Eğer Avam Kamarası bu değişiklikleri konuşur ve bunları(veya anlaşmasız Brexit’i) yasalaştırma sürecine girerse, teklifin son halinin ve bu şekli ile AB den ayrılmak isteyip istemeyeceğinin, yeniden BK halkına sorulması, yani **ikinci bir halk oylaması veya referandum.** Bu son konu, bu hafta Bayan May tarafından, sanki yepyeni bir öneri, ama daha çok “Son bir Şans” olarak ortaya atıldı.

Aşına Yüz, Ortak Dil; Tatlı Dil, Güler Yüz

Bu arada May bir açıklama daha yaparak, Haziran başında yapılacak oylamadan sonra, her hangi bir zamanda görevden ayrılabilceğini, içerideki ve dışarıdaki siyasi çevrelere duyurdu. Gözü koltukta olmayan, ülkesinin ali menfaatlerini kendi siyasi geleceğinin üzerinde gören bir başbakan tavrı bu. Yani **Mayıs ayında başbakan olan May, Haziran’da, görevi devredebilir. Ama artık partisinin lideri olarak ta** kalmayabilir. Buna dayanarak BK da seçimlerin erkene çekilme olasılığının yüksek olmadığını düşünüyorum. Yeni kadrolar bu aşamada istenir mi? Ona da emin değilim. Çünkü Başbakan May, sorumlu görevini hep güler yüz ile yerine getiren bir siyasi oldu. Siyaseti germekten ikbal ummadı. Dilinin gerektiği zaman tatlı, gerektiği kadar sert olduğuna ise hiç kuşku yok. Bayan Thatcher gibi demirden olmasa bile,

o daha çok etten- kemikten yapılmış bir abide gibi. Evet hiç kimse vazgeçilmez değil. Hele gelişmiş demokrasilerde, boşluk bırakmaksızın, kurumlar, koltuklar ve mevkiler için yeni yüzler ortaya çıkar. Ama bir seçim olmaksızın **“köprü geçerken at değiştirmenin”** maliyetine ne BK, ne de AB çevreleri katlanmak ister diye düşünmek için her neden var. Ayrıca, Brexit çıbanının müsebbibi David Cameron sandalyesini May'e devrettiğinden beri, AB kurumlarının muhatabı Bayan May ve ekibi. Komisyon ve konsey, Brexit konusunda May ile ortak bir söylem geliştirmiş olmalı. Bu nedenle her ne kadar, Haziran'da ayrılabilceğini duyursa bile, 31 Ekim'de bu işi tamamlamadan onun kolay kolay gitmesine izin vermezler gibi geliyor bana. Yine aynı nedenle, Başbakan May'in **“hani hele bir yasalaştırma evresine girelim, (benim teklifimi evirip, çevirip) bir defa daha Haziran başında oylayalım, sonra söz ben ayrılırim”** önermesinin pek kıymet-i harbiyesi olacağını düşünmüyorum. Bu iş 31 Ekim e kadar böyle sürüklenecek. Arada ikinci bir halk oylaması ile veya çar na çar bir parlamento kararı ile 50. maddeden vazgeçilmesi daha büyük bir ihtimal olabilir.